

Lillian Johannesen

Einsamöll

Tað var nátt, men hon fekk ekki sovið. Tankarnir mólu runt í hövðinum fóru og komu. Hon vendi hon sær aftur, legði seg á hina liðina, men kendi ongan mun, ongan linna, hevði vent og snarað sær so ofta, at hon visti ekki longur, hvar hon fann bestu hvíluna. kanska skuldi hon royna at liggja á rygginum eina løtu og hava armarnar yvir bringuni. Koddin tóktist eisini so óhóskandi. Hon visti ekki, um hann var ov tjúkkur ella tað var ov lágt undir hövðinum. Høvuðpínan plágaði, og hon vendi sær aftur á vinstru lið.

Blundaði royndi at sovna, men alt gjørði tað sama. Ikki fekk hon svøvn í eyguni, og greiðu á tonkunum, fekk hon heldur ekki.

Húsið var púra kvirt, og sonurin svav. Hon fór upp.

Varðliga setti hon fætarnar fram á gólvið og gekk út á baðirúmið. Tendraði blanka ljósið omanfyri spegli og hugdi at sær sjálvari. Stardi inn í eyguni, sum vóru turr og móð. Tað var sum ein fremmand kvinna hugdi afturímóti henni í speglinum. Hon var standandi - leingi - hugdi bara. Kendi ekki seg sjálva. Ígjár var hon hon, men í náttxx var alt broyttx.. Hon var ekki tann sama, einki var longur, sum tað plagdi at vera.

Hon lat fingrarnar fara gjøgnum hárið, royndi við rundum handarørslum at gníggja hárbotnin aftanvert upp í nakkan. Vøddarnir vóru spentir. Hon føldi, hvussu pínan flutti seg frá herðabløðunum upp gjøgnum hálsin og heilt upp í nakkan. Høvuðpínan kom av spenningum. Hon var knýtt og spent.

Hon var standandi framman fyri speglinum, sterka neonljósið avdúkaði, hvørja poknu í andlitinum, tær smáu rukkurnar komu týðuliga til sjóndar, og bleika dæmið gjørði, at hon tyktist sjúk og følin.

Hon kendi seg einsamalla, hjálparleysa og verjuleysa. Kendi seg sum eina lítla smágentu, sum tørvaði ein sterkan breiðan favn at goyma seg í. Ein kensla av máttloysi fylti sinnið og tað sveið í eygunum. Lívsgrundarlag hennara var farið at rilla, og avmaktin fylti hana við ræðslu. Tað ræðuliga sum var hent, var um at gera av við hana. Fór hon at doyggja? Nei, eingin doyði av trega, eingin fór av verðini av sálarligari pínu, um hon so píndi og neit gjøgnum allan kroppin.

Og tað gjørði hon - pínan. Píndi, sum var ein knívur stungin beint inn í hjartað, inn í eitt opið sár, har hann bleiv vendur runt og runt.

Hon teskaði, sá varrarnar láta, "Tak teg saman", Tak teg saman". Hvør var tað, sum segði, "Tak teg saman", var tað hon ? - ella var tað ein onnur, sum var inni í henni? Nei hon visti líka. Hon visti at hon mátti taka seg saman, verða sterk, ekki lúta. Lítlí sonurin trongdi til hennara og lívið mátti livast víðari. Men hon dugdi als ekki at skilja hvussu, og tankarnir mólu aftur runt í hövðinum. Kanska var hon um at gerast svøk, sálarliga sjúk. Hon sá fyri sær afturlætta deild á sinnissjúkrahúsi, var tað hagar hon fór at verða send?

Hon, hevði tað so gott, var lukkilig og eydnurík. Hevði altíð hildið, at lívið var frálíkt, eingir trupulleikar soleiðis, einans lukka og gleði. Saman við manni og børnum hevði hon altíð verið eydnusom. Alt hevði eisini lagað seg so avbera væl, einans viðgongd og samljóð. Og hon hevði verið nøgd og trygg.

"Hey, góða, eg eri á veg suður til Havnar, mátti ringja, hvussu gongur?"

Tað var hann, sum ringdi, við fartelesfonini til hennara, og samrøðan vardi eina løtu. Tey tosaðu um tað vanliga.

"Eg keypi okkurt heim við", soleiðis endaði hann so ofta. Og hon var glað, var glað, tí hann var so góður við hana. Hugsaði altíð um hana. Fekk hana at kenna seg virðismikla, fekk hana at kenna seg, sum hon hevði so ómetaliga stóran týdning. Ja, hann bar hana á lógvum, og gjørði alt fyri, at hon skuldi hava tað gott. Hann elskaði hana.

Hon undraðist á hann. Hann sum hevði so nógv um at vera, var so dugnaligur og arbeiðssamur, var eftirspurdur og hevði so nógv avbjóðingar. Men fram um alt kom hon. Hon og børnini. Hann hevði so mangan greitt henni frá hesum.

"Tað er tú, sum gert, at alt fungerar so væl", hevði hann so ofta latið hana vita. "Tú ert kona mín, sum ger meg føran fyri at virka." Og hon visti tað, visti hvussu stóran týdning hon hevði, visti at hon var honum ein góður stuðul.

Men hon visti eisini, at uttan hann, var hon einki, amputerað, skerd, hálv, uttan samleika. Hon livdi ella hevði livað sítt lív ígjøgnum ein annan persón. Hevði verið so nøgd og glað við støðuna. Hevði varnast loyndardómin í hesum, at lyfta ein annan upp, at eggja og stuðla honum, so hann kundi virka til fulnar. Og úrslitið var ómetandi, sum ein bomerang fekk hon aftur, fekk so nógv meir enn hon gav. Henni dámdi so væl orðini í Halgu Bók, sum ljóðaðu "Kappist um at vísa hvør øðrum heiður." Hevði roynt hetta í veruleikanum, og kundi bert ásanna at avleiðingin var framúr góð.

Men nú, - hon føldi hvussu tað ringdi seg saman inni í bringuni, og hon fekk ikki staðið, mátti seta seg og stiðjaði høvdið í hondunum.

Hon var vorðin køld. Skalv í tunnu náttblusuni, og rætti seg eftir einari tryggju, sum lá á einum stóli. Hóast tað var summar enn og fløvi í luftini, var hon køld, skultraði og lat seg í tryggjuna. Eisini fekk hon drigið einar sokkar upp á føturnar, áðrenn hon fór út í køkin.

Hon átti at fingið sær okkurt til matna. Gjort sær ein temunn. Etið eitthvørt, so hon styrknaði.

Og aftur komu minnini, minnini um mongu drekkamunnunar saman, hvør sínu megin borðið, við kannuni ímillum sín, og onkrum afturvið. Samrøðurnar, tøgnin, samveran, nærleikin, alt ið hevði verið í so mong ár. Hann skuldi altíð hava mjólk útí. Hon drakk bara svart. Honum dámdi eisini so væl kaffi, meðan henni dámdi betri at drekka eitthvørt slag av te. Hetta var vorðið ein vani, sita soleiðis og drekka saman áðrenn tey fóru til songar. Hetta vóru góðar latur, fjálgar latur, har nógv mál høvdu verið viðgjørd, bæði álvarsom og løtt. Ofta høvdu tey tosað um, ella eftirmett, tað, sum var farið fram sama dag. Um upplivingar tey høvdu havt og um børnini. Men líka so ofta høvdu tey sitið tigandi, uttan at tað tó gjørdist keðiligt. Tey kundu bæði tala og tiga saman, vera nær hvørjum øðrum, uttan orð.

Hon leit seg íkring í hugnaliga køkinum. So ruddiligt og snøgt alt var. Púra í andsøgn til hennara egna innvortis ruðuleika. Henni dámdi at rudda og hava tað vakurt rundan um seg. Líkaði tá ið alt stóð á sínum rætta plássi. Altíð hevði hon verið so glað um sínar egnu umstøður, hevði virðismett og frøtt seg um sitt egna heim, um alt, sum hann og hon høvdu skapað saman.

Men nú orkaði hon ikki at verða glað. Megnaði ikki at fáa eyga á nakran glotta. Alt tóktist so svart og dapurt. Hon vildi so fegin skríva tíðina aftur. Vildi, at alt var sum áður, men einki var, sum tað hevði verið, alt var broytt.

Hon ynskti at alt var ein marru dreymur, og at hon kundi vakna. Men hon var vakin. Hon tók seg í at ynskja seg deyða. Men tað fór ikki at bera til.

Hon royndi at hugsa skilagott, royndi at nýta vit og skil, men kenslurnar høvdu takið. Kenslurnar og tað hon føldi, vunnu á viljanum og fornuftini. Og hon orkaði ikki at síggja meining við lívinum.

Hon visti neyvan hvør hon var, bráðlliga var samleiki hennara burtur. Tí samleiki hennara hevði verið hann og hon, tey bæði.

Hon, sum altíð hevði verið kona hansara, hevði notið at ført seg fram sum kona hansara, hevði verið ein partur av honum. Nú var hetta broytt.

Hon var vorðin einkja.

"Einkja", hetta torskilda orðið. Hvat merkti orðið "einkja" í grundini? Ongantíð hevði hon hugsað um tað áður. Kanska var týðningurin "einki", at vera einki, ja tað mátti merkja "ikki at liva, ikki at vera til", og júst soleiðis føldi hon tað. Ikki livandi, ikki at vera til. Var tað ikki fyri pínuna bæði í høvðinum og bringuni, ja so hevði hon ikki følt, at hon livdi. Men hon kendi á troytta likaminum og píndu sálini at hon var til, so lætt var tað kortini ikki at sleppa burtur úr lívinum.

Hon kendi nógvar einkjur, nógvar einsamallar gamlar konur, sum høvdu mist - tær vóru einkjur.

Einkjur vóru gamlar konur, sum høvdu livað eitt langt lív og nú vóru einsamallar. Tær vóru fittar, gingu til handils hvønn fyrrapart at keypa eitthvørt til døgverða. Tær bundu ulltroyggjur til ommubørn, og hugnaðu sær í pensionistafeløgum. Men soleiðis var hon ikki. Hon var ikki gomul. Bant ikki ulltroyggjur. Átti einki ommubarn, og vildi ikki vera sum tær. Hon var ung, átti at liva mong ár afturat saman við manni sínum.

Tó bráðlliga hevði deyðin tikið hann. Deyðin, sum hon næstan ikki kendi, hevði verið á vitjan og tikið tað besta hon átti. - Ja, ein part av henni sjálvari, var hann farin avstað við. Hvør gav honum rætt til slíkt, at treingja seg inn í eina væl virkandi familju og taka tað týðningarmesta burtur? Tað var framligt, var frekt og ræðuligt.

Men tey vórðu ikki eftirspurd. Eingin hevði spurt hana, hvat hon helt. Um hon var til reiðar at gerast "einkja", um hon orkaði at gerast einsamøll. Um hon toldi at blíva skerd, býtt sundur, amputerað.

Hon fekk sær tvær panodil, og vónaði at høvuðpínan fór at linka. Meðan vatnið rann niður í glasið, sá hon at hondin ristist, og hon mátti halda í borðkantini fyri at stiðja seg, meðan hon drakk afturvið tablettini.

Hon átti at farið at lagt seg aftur. Lagt seg inn í kamarið, ljósareyða fjálga sovurúmið hjá teimum, stóru breiðu songina, og sovið eitt sindur. Tí í morgin

skuldi hon aftur upp til ein nýggjan dag, og hon skuldi fungera, vera náttúrlig og fyríkomandi.

Men hon vildi fyrst fara innar í stovuna. Sita har eina løtu, og verða saman við honum.

Tað var kalt í stovuni. Vindeyga stóð á gloppi. Tey høvdu sagt, at tað var best at hava vindeyga opið, tá ið lík stóð inni.

Har stóð kistan, - kritahvít - mitt á gólvinum. Hon tók sær ein stól og settist við høvdalagið. Hugdi at bleika stívnaða andlitinum. Andlitið sum hon hevði elskað, og kendi so væl. Hann var so vakur, yndisligur, har hann lá. Ja henni tókti hann vakrari nú, enn tá hann livdi. So reinar linjur, markantar. Tunna hárið var greitt, skeggið tætt klipt, trimmað og egnavíppur og brýr vóru myrkar og vakrar. Hann sá so friðsælur út, sum eitt lítið barn, ið lá og svav. Nei, ikki hevði hon sæð hann vakrari enn nú - Men hann var ikki í sær - Hetta var bert ein tómur kroppur. Eitt likam uttan anda, uttan sál og lív. Ein kroppur, sum í morgin skuldi lorast niður í eitt djúpt hol, og mold leggjast yvir. Hon skalv, skalv við hugsanina um, hvat tey fóru at gera við hann.

Hon streyk honum eftir hárinum. Tað var, sum tað plagdi at vera. Tað var ikki so nógv broytt, ikki sum panna og kjálkar hansara vóru, tá hon streyk eftir teimum. Hon kendist ikki við húðina, hon var køld og kleimin, sum voks, men hárið, hansara hár, var júst sum tað plagdi at vera. Og hon streyk og streyk.

Hon vildi so fegin tala við hann. Siga honum hvussu góð hon var við hann. Siga honum hvussu henni longdist eftir, at hann skuldi taka tvørtur um seg. Hon vildi so fegin enn einaferð takka honum fyri alt. Siga honum, at tað var hann, sum hevði gjørt hana lukkuliga. Spyrja hann um, hvat hon nú skuldi gera, hvussu hon skuldi bera seg at? Hvussu hon skuldi liva víðari? Hvussu við børnunum, húsinum, arbeiðinum, øllum? Spurningarnir vóru nógvir og í vónloysi sínum, ynskti hon,- at koma honum nær. Men hon náddi honum ikki, rakk ikki inn til hansara, hagar hann var, slapp hon ikki, og hon fekk einki svar. Kortini spurdi hon, "Hví, fórt tú frá mær?" "Hví, lat tú meg vera einsamalla?" Og hon spurdi upp aftur og upp aftur, "hví? hví?"

Soleiðis sat hon enn eina løtu, meðan morgunin nærkaðist. Luftin gjørdist ljósari og ljósari, og sólin setti sínar fyrstu geislar upp undan fjallarøðini.

Tá reistist hon og fór innar í kamarið, tað ljósareyða hugnaliga sovurúmið hjá teimum, og legði seg í stóru breiðu songina - einsamøll. Legði seg at biða til sonurin vaknaði og tíð var at fara upp, til nýggjan dag.

© Lillian Johannesen 2003. All rights reserved.

Tað er strangliga banna at nýta tekstin, ella partar av honum, uttan at høvundan loyvi.